

1974 2024

Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opgericht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

49e jaargang, nummer 4,
april 2024
KringNieuws verschijnt
minimaal 8x per jaar

Secretariaat:

Cornelis Oomestraat 14
4944 AM Raamsdonk
mobiel +31 6 52313731

E-mail:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws

john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

27-09-2024 mits er geen
tussentijds KringNieuws
uitkomt

Afzonderlijke

hoogtepunten:

Uitnodiging lezing	1
Verslag lezing	2/3
Uitnodiging ALV	3
Expositie De Roos	4
Voor u gelezen / Jubileum De Heerlijkheid 5	
Divers nieuws / agenda	6

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Speciale aandacht

www.canon-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10
KvK nr. 40271212

Uitnodiging voor een Lezing over "De link tussen Holland Amerika en Geertruidenberg"

Datum: donderdag 18 april 2024
Spreker: Cees Schuller
Locatie: De ontmoetingsruimte van de GertrudisStaete
Adres: Venestraat 18 4931BP Geertruidenberg
Tijd: 20.00 uur (welkom vanaf 19:30 uur)

Cees Schuller

Beste leden,

Het is ons een genoegen om u allen uit te nodigen voor een fascinerende lezing die op donderdag 18 april 2024 zal worden gehouden door één van onze bekende en markante figuren binnen de gemeente, de heer Cees Schuller. De lezing, getiteld "De link tussen Holland Amerika en Geertruidenberg", belooft een intrigerende reis door de geschiedenis te worden, waarbij verborgen connecties en betekenissen worden blootgelegd.

Zoals velen van u wellicht weten, kende met name West Brabant aan het einde van de 19e eeuw en gedurende een groot deel van de 20e eeuw een bloeiende suikerindustrie, met suikerfabrieken die als bakens van economische activiteit fungeerden. Een van deze fabrieken, gelegen aan de Statendam in Geertruidenberg, later bekend als de suikerfabriek Statendam, zal het decor vormen voor een verhaal dat diep geworteld is in de lokale geschiedenis.

In 1898 werd bij de Holland Amerika Lijn in Rotterdam (destijds bekend als de NV Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij of NASM) een nieuw passagiersschip te water gelaten, met de toevoeging "DAM" als achtervoegsel, zoals eerder toegepast bij schepen zoals de Werkendam en de Veendam. Dit nieuwe schip kreeg de naam Statendam. Maar wat is de betekenis achter deze scheepnamen en hun connectie met Nederlandse plaatsnamen?

Als verwoed verzamelaar van uniformknopen uit de maritieme wereld en dankzij zijn nauwe banden met historische verenigingen in de regio, heeft de heer Schuller een diepgaand

inzicht verworven in deze materie. Tijdens zijn lezing zal hij de vraag beantwoorden: heeft Geertruidenberg met de naam Statendam een verbintenis met de huidige Holland Amerika Lijn? En welke rol speelde de fabrikant van aardappelzetmeel, W.A. Scholten, hierin?

Deze lezing belooft een boeiende en verhelderende avond te worden, waarbij we de mysteries van het verleden ontrafelen en een dieper begrip krijgen van de historische banden die onze gemeenschap hebben gevormd. We hopen u allen te mogen verwelkomen op 18 april om samen deze reis door de tijd te maken.

De toegang is gratis ook voor niet-leden

Zie ook <https://geertruydenberghe.nl/agenda-item/>

Verslag lezing over “De levensloop van Hugo de Groot.”

Datum: donderdag 21 maart 2024
 Spreker: Maaïke Snoek
 Locatie: De ontmoetingsruimte van de GertrudisStaete
 Adres: Venestraat 18 4931BP Geertruidenberg

Maaïke Snoek

Op donderdag 21 maart waren zo'n veertig geïnteresseerde bezoekers aanwezig bij de door de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' georganiseerde lezing over een van de meest iconische figuren uit de Nederlandse geschiedenis: Hugo de Groot. Maaïke Snoek, zelf werkzaam op Slot Loevestein, nam ons in de ontmoetingsruimte van de GertrudisStaete mee op een intrigerende reis door het leven en de nalatenschap van deze opmerkelijke persoonlijkheid.

Dhr. Cees Schuller introduceert Maaïke Snoek

Het verhaal van Hugo de Groot is er één van ongekende intelligentie, opmerkelijke prestaties en dramatische wendingen. De lezing begon met een terugblik op de beroemde ontsnapping van Hugo de Groot uit Slot Loevestein op 22 maart 1621, waarbij hij zichzelf in een boekenkist verstopte. Echter, zoals Maaïke Snoek ons leerde, was er veel meer te ontdekken dan alleen deze spectaculaire ontsnapping. Het verhaal begint lang voordat er een boekenkist op het kasteel verschijnt, op 10 april 1583. Op die dag, eerste paasdag, wordt Hugo de Groot geboren in Delft. De rest van zijn leven zal hij zijn verjaardag telkens op eerste paasdag vieren, ook wanneer deze niet op 10 april valt. Hugo is een slimme knul, en al op jonge leeftijd spreekt hij meerdere talen, waaronder Frans, Duits, Grieks, Latijn, en zelfs een beetje Hebreeuws. Wanneer hij elf jaar is gaat hij in Leiden aan de universiteit studeren, onder toezien van Justus Scaliger, één van de meest bekende geleerden van die tijd. Ook daar blonk Hugo uit, en dat merkte ook Johan van Oldenbarnevelt, de Landsadvocaat, op. Hij nam Hugo onder zijn vleugels en op dertienjarige leeftijd maakte hij zijn eerste internationale reis naar Frankrijk, waar hij koning Hendrik IV ontmoette. Ook deze man was zeer onder de indruk van de jonge geleerde; hij noemde hem zelfs 'het mirakel van Holland'.

Raadspensionaris

Op zijn vijftiende promoveerde Hugo in de rechten – zowel het 'reguliere' als het kerkelijke recht. Daarna ging hij aan de slag als Advocaat in Den Haag, en later als Advocaat-Fiscaal van de Hoge Raad van Holland,

Zeeland en West-Friesland. In 1608 trouwde hij met Maria van Reigersbergen, een dochter uit een belangrijke Zeeuwse familie. Zij kregen meerdere kinderen, waarvan er vijf volwassen zouden worden; vier zonen en één dochter. Hugo maakte carrière en werd in 1613 benoemd tot Raadspensionaris van Rotterdam. Een belangrijke functie, die eerder door Van Oldenbarnevelt was vervuld. Alles leek er ook op dat de fantastische carrière van Hugo nog niet op zijn hoogtepunt was, en dat hij wellicht de opvolger van Van Oldenbarnevelt zou kunnen gaan worden als landsadvocaat... Zo ver komt het echter niet; tijdens het twaalfjarig bestand ontstaat er onrust in de republiek over de vraag hoe het protestantse geloof uitgelegd moet worden. Het land dreigt in twee kampen te worden gesplitst; dat van de Remonstranten tegen de Contraremonstranten. Wanneer prins Maurits van Oranje besluit om in te grijpen, betekent dat het einde van Van Oldenbarnevelt; hij wordt onthoofd. Hugo de Groot wordt, samen met Rombout Hoogerbeets, veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf op Slot Loevestein.

Ontsnapping in boekenkist

Tot een levenslange gevangenisstraf komt het uiteindelijk niet. Na twee jaar samen met zijn vrouw Maria, hun kinderen en dienstmeisje Elsje op het kasteel te hebben gezeten komt Maria met het plan om Hugo te laten ontsnappen uit het kasteel. Na een spannende en benauwde tocht van twee uur komt hij, begeleid door Elsje, in Gorinchem bij de familie Daatselaar aan. Wat later vertrekt hij vermomd naar Parijs, via Waalwijk en Antwerpen. Zijn vrouw en kinderen mogen hem later gelukkig bij hem voegen. Hugo zal, met korte onderbrekingen, de rest van zijn leven in Parijs blijven

wonen. Hij wordt ontvangen door Lodewijk XIII en krijgt van hem een jaargeld. Hierdoor kan hij zich focussen op het schrijven van boeken. Een van de werken die hij in deze tijd publiceert is het vandaag nog altijd belangrijke 'De lure Belli ac Pacis', over het recht van oorlog en vrede. De laatste jaren van zijn leven werkt Hugo als ambassadeur voor Zweden in Parijs.

Op de terugweg van een reis naar Zweden lijdt hij schipbreuk; hij weet aan land te komen maar sterft korte tijd later in 1645. Zijn lichaam wordt naar de Republiek gebracht en begraven in de Nieuwe kerk in Delft. Daar ligt hij vlak naast het familiegraf van de Oranjes begraven, vlak naast prins Maurits.

Maaïke beëindigde haar lezing met de opmerking dat Hugo in Nederland sinds zijn eigen tijd bekend is als de man die wist te ontsnappen uit Loevestein in die befaamde boekenkast; Zijn nalatenschap blijft voortleven, niet alleen in Nederland als de man die ontsnapte uit Loevestein, maar ook internationaal als een van de grondleggers van het moderne internationale recht.

Na een avond vol fascinerende verhalen en diepgaande inzichten, willen we Maaïke Snoek hartelijk bedanken voor haar inspirerende lezing en alle aanwezigen voor hun interesse en betrokkenheid.

De volgende gratis toegankelijke lezing vindt plaats op 18 april. OKG-bestuurslid en enthousiast spreker Cees Schuller gaat dan in op de suikerindustrie in West-Brabant en de naam Statendam. Van harte aanbevolen!

Uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' op woensdag 08 mei 2024

Geertruidenberg: 8 mei 2024
Ons kenmerk: ALVOKG05/2024

Contactpersoon: Adriaan de Jongh
Telefoonnummer: 06 52313731

Onderwerp: uitnodiging voor de algemene ledenvergadering van de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' op woensdagavond 08 mei 2024 **Locatie:** GertrudisStaete Venestraat 18 te Geertruidenberg.

Tijd: 20:00 uur u bent welkom vanaf 19:30 uur.

Agenda:

- opening/ mededelingen
- vaststellen agenda
- verslag ALV 23 jan 2024
- jaarverslag 2023
- stand van zake koers & jubileum
- wvttk
- sluiting

Algemene Ledenvergadering

Alle stukken worden vooraf aan de vergadering, digitaal toegezonden aan die leden waarvan het e-mailadres bij het secretariaat bekend is. Op deze vergadering liggen de stukken, in een zeer beperkt aantal achterin de vergaderzaal ter inzage voor die leden die geen e-mailadres hebben.

Geertruidenberg winkels en horeca van vroeger.

Na de succesvolle tentoonstelling 'Straatbeeld Geertruidenberg Jaren 1950 / 1960' is er thans een tentoonstelling over de vele winkels, cafés, bars en restaurants die Geertruidenberg rijk was.

Vrij snel na de Tweede Wereldoorlog vertrok een groot deel van de toenmalige middenstand uit Geertruidenberg door toenemende leegstand op en rond de markt en het wegtrekken van inwoners.

Na de komst van de PNEM, Industrierterreinen Dombosch I en II nam het aantal inwoners in Geertruidenberg weer flink toe en bood nieuwe kansen voor ondernemers. Ook de vele soldaten van de Pontonnierskazerne 'Keizersdijk' zochten hun vertier in de stad.

Uiteindelijk kende Geertruidenberg in de jaren 1970 t/m 2010 een groot aantal winkels, cafés en bars op en rond de markt.

Tezamen met bioscoop 'Centraal' had Geertruidenberg een rijk uitgaansleven.

Geertruidenberg winkels en horeca van

Echter de concurrentie vanuit Raamsdonksveer en Oosterhout (o.a. Arendshof) zorgde voor grote druk op de bestaansmogelijkheden van de middenstand in Geertruidenberg.

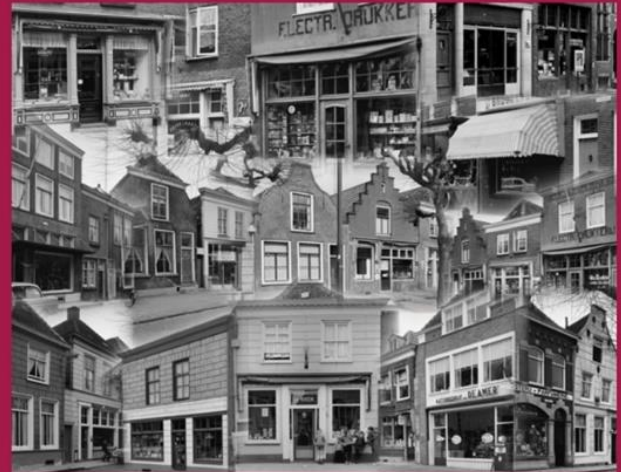
Andere oorzaken verloop van de middenstand.

De Pontonnierskazerne werd in 1995 opgeheven en vertrokken de militairen na vele eeuwen definitief uit Geertruidenberg.

De bioscoop 'Centraal' moest sluiten in 2007. Door de concurrentie van internet, dvd's en het feit dat het filmaanbod op televisie zo groot is, konden kleine bioscopen het niet meer bolwerken. Dit leidde ook mede tot minder bezoekers aan de vele cafés en bars.

Geertruidenberg winkels en horeca van vroeger

Museum De Roos - Geertruidenberg
21 maart t/m 29 september 2023

www.museumderoos.nl

De toenemende concurrentie van het internet was voor een aantal winkeliers de nekslag en zo verdwenen de winkels één voor één uit het straatbeeld.

Winkels, cafés en restaurants komen en gaan, zo hebben diverse panden er verschillende onder hun dakpannen gehad. Dat zal ook niet veranderen. Laten we hopen dat er altijd winkels, cafés en restaurants zullen zijn in Geertruidenberg. Deze leveren een belangrijk bijdrage aan de leefbaarheid in onze stad.

Wij wensen U veel kijkplezier!
Het bestuur van Museum de Roos

Voor u gelezen:

Dit keer las ik voor u een totaal ander boek, dan wat ik normaal gesproken zou lezen. Toch was het heel interessant.

“Bij de bevrijding begon de oorlog”

Een 112 pagina's tellend boek, geschreven door Paul de Schipper, uitgegeven door de Vêrse Hoeven.

Het voorwoord:

Het gelijke beeld is: Brabant was 'al lang' bevrijd toen de rest van Nederland nog een hongerwinter en toenemende Duitse terreur over zich heen kreeg. Feitelijk klopt dat, maar daardoor is in veel geschiedenisboeken onderbelicht gebleven dat die bevrijding in het najaar van 1944 niet bepaald zonder slag of stoot is verlopen.

BNDDeStem-journalist Paul de Schipper beschrijft de geallieerde opmars van Gilze-Rijen tot aan de oevers van de Amer en de Maas. Dat was de nieuwe frontlijn tot 5 mei, de dag van de capitulatie en de echte bevrijding.

50 jaar Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout

Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout geeft een voorproefje van haar aankomende jubileumtentoonstelling in de vitrines van Theek 5.

In 2023 markeert het vijftigjarig jubileum van Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout een bijzondere mijlpaal. Ter ere hiervan staat een speciale tentoonstelling gepland voor de eerste weken van november. Vanaf september kunt u echter al een preview krijgen van de expositie, die een halve eeuw heemkunde in de gemeente Oosterhout belicht.

Preview van de jubileumexpositie

In de vitrines presenteren diverse werkgroepen van de heemkundekring voorbeelden van hun werk en een voorproefje van wat er op de grote expositie te zien zal zijn. Thema's als onderwijs door de jaren heen, met oude school- en leesboekjes, schoolbord-attributen en historische klassenfoto's, komen aan bod. Maar ook archeologie, genealogie, landbouw, monumenten,

Om iedere meter West-Brabantse grond is her en der bitter gevochten ten koste van vele slachtoffers, ook onder de burgers.

Een bevrijding die ook niet altijd als bevrijding werd ervaren. Veel mensen in dit deel van Brabant moesten nog maanden in schuilkelders doorbrengen, zoals in Geertruidenberg en Raamsdonksveer.

Dit boek is een reconstructie aan de hand van persoonlijke verhalen van tientallen streekbewoners die het aan den lijve hebben ondervonden. Natuurlijk zijn hun herinneringen gekleurd door eigen emoties. Maar dat maakt deze verslaglegging juist zo bijzonder. Want geschiedenis gaat tenslotte altijd over en om mensen.

De ooggetuigen van toen zijn de laatsten van een generatie die kan zeggen dat ze het zelf hebben meegemaakt. Menigeen kijkt vanuit die ervaring naar de wereld van nu. Vrede? Tolerantie? Gerechtigheid? “Wij hebben de offers van de bevrijders verkwanseld”, zegt een van hen.

Vrij, maar nog niet bevrijd heeft daarmee, helaas, veel meer betekenis dan alleen de titel van het voorwoord.

Johan van Uffelen, Hoofdredacteur BN/DeStem

In het boekje zijn de belevenissen van de familie Boons uit de Bergenstraat in Raamsdonk beschreven, maar ook het verhaal van Jacques Weterings uit Raamsdonksveer. En jawel, hoe kan het ook anders.... Voor Geertruidenberg staat een interview met Bas Zijlmans in het boekje.

Als je al die verhalen leest, besef je maar al te goed, hoe verschrikkelijk de oorlog is geweest. Zeker als je zoals ik, ver na die tijd bent geboren.

Bernadette Monshouwer

stedelijke en industriële ontwikkeling, natuur, en cultuur worden belicht. Het aanbod is rijk en gevarieerd, eigenlijk te uitgebreid om op te noemen!

Meer informatie

De tentoonstelling in de vitrines van Theek 5 biedt slechts een beperkte inkijk. Voor de uitgebreide expositie in de foyer van Theater de Bussel zult u moeten wachten tot 29 oktober tot en met 12 november. De openingstijden zijn dagelijks van 10.00 uur tot 17.00 uur, en op zondag van 13.00 uur tot 17.00 uur.

De preview in Theek 5 aan de Torenstraat 8 is gedurende de hele maand september te bezichtigen tijdens de openingsuren van de bibliotheek. De toegang is gratis.

Het jubileumboek is sinds kort ook opgenomen in de bibliotheek van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe.

Ledenvaria:
Nieuw leden:

Agenda:

De Oudheidkundige Kring is elke maandagavond aanwezig in de Schattelij vanaf 20:00 uur. Ook u bent van harte welkom om eens kennis te maken. U vindt ons op het adres Vismarktstraat 4a (de grote deur aan de voorzijde binnen gaan. Een meter of vier rechts vind u een groene deur, dan draaitrap naar de eerste verdieping.

- **Vergadering bestuur OKG** **Let op aangepast !**

Kascontrole	2-4-2024
DB-jaarverslag	9-4-2024
AB-jaarverslag	9-4-2024
ALV	8-5-2024

- **Lezingen Oudheidkundige Kring, alle lezingen vinden plaats in de GertrudisStaete Venestraat 18 te Geertruidenberg, u bent van harte welkom vanaf 19:30 uur. Aanvang lezing 20:00 uur.**

- 18-4-2024 De link tussen Holland Amerika en Geertruidenberg
- 17-10-2024 Kwatta !
- 12-11-2024 De geschiedenis van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe
- 21-11-2024 De straatnamen encyclopedie.
- 19-12-2024 De historie van de Christmas Carol.

- **Verhuizing OKG** De oorspronkelijke datum van 1 juli is verschoven naar 1 september, wat betekent dat de Schattelij tegen die tijd ontruimd moet zijn. In de tussenliggende tijd wordt het huidige inventaris gemerkt met stickers tbv de verhuizing. Het bestuur is nog in overleg met de gemeente voor opslag inventaris wat in latere activiteiten te gebruiken is.
- 17-01-2024 Bestuur met wethouder de ruimte beoordeeld.
- 05-02-2024 bespreken wensenlijstje betrokkenen en beheerder.

Zie ook [Agenda items - Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe](#)

Museum De Roos:

- **21 maart t/m 29 september** expositie Winkels en horeca uit vroeger tijd.

[Home - Museum De Roos](#)

Overig:

Geertruidkerk

- **28 April / Brocantemarkt** Geertruidkerk (The Spring Edition) Toegang gratis / geopend van 10:00 uur tot 16:00 uur
- **3 November 2024 / Brocantemarkt** Geertruidkerk (The Christmas Edition) Toegang gratis / geopend van 10:00 uur tot 16:00 uur
- <https://www.geertruidkerk.nl/agenda>

Oosterhout - Heemkundekring De Heerlijkheid -

- **Maand September** Preview van de jubileumexpositie Theek 5 aan de Torenstraat 8
- **29 oktober tot en met 12 november** uitgebreide expositie in de foyer van Theater de Bussel

Van onze bibliotheek

Nieuw opgenomen in de collectie van de bibliotheek
Jubileumboek van de heemkundekring "De Heerlijkheid" Oosterhout, ter gelegenheid van hun 50-jarig jubileum.

Circulatie heemkunde bladen

Wist u dat binnen de kring diverse bladen circuleren die in een roulatiesysteem onder de leden worden doorgegeven? Heeft u hiervoor interesse kunt u zich opgeven bij Bernadette Monshouwer of via email info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Een overzicht van de heemkunde bladen:

- De Klok Heemkundekring Made en Drimmelen
- De Mulder Heemkring Molenheide in Gilze en Rijen
- De Wazerwijen Heemkundekring de Heerlyckheit in Dongen
- Engelbrecht van Nassau Erfgoedvereniging Engelbrecht van Nassau in Breda
- Effè Lustere Historische vereniging Werkendam en De Werken
- De Waterschans Geschiedkundige kring Bergen op Zoom
- De Koerier Brabants Heem

(alle uitgaven zijn als pdf te downloaden op <https://www.brabantsheem.nl/?s=koerier>)

- Saillant Stichting Menno van Coehoorn (de laatste uitgave is op de website te lezen, of als pdf te downloaden op <https://coehoorn.nl/om-te-weten/saillant/>)
- Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (een abonnement op dit blad is gratis. U kunt u abonneren op <https://www.cultureelerfgoed.nl/abonneren>)
- In Brabant Tijdschrift voor het Brabants Erfgoed
- De Heerlijkheid Heemkundekring De Heerlijkheid Oosterhout (oude exemplaren van 2013 t/m 2019 zijn als pdf te downloaden op <https://www.hkoosterhout.nl/multimedia/ledenbladen>)
- De Senspaol Heemkundekring Op 't Goede Spoor in Waspik

Van de redactie

Beste leden van de Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe,
Mocht u kopij willen aanleveren voor het KringNieuws of NieuwsFlits wil ik u dit even mee geven:

De uiterste inleverdatum van kopij voor KringNieuws nr.5 is 27-09-2024. Het KringNieuws valt dan in de week van 07-10-2024 bij u in de mailbox en/of brievenbus. Dit is tevens het laatste KringNieuws en wordt overgenomen door het Magazine en Nieuwsflits

Mocht er tussendoor belangrijk nieuws te melden zijn wordt een NieuwsFlits via email verzonden.
Stuur **kopij** als Word-document, platte tekst, dus zonder opmaak.

Stuur **foto's** (onder vermelding van wie, wat, waar en wanneer) naar redactie **John François:**
john.francois@hotmail.com

Met vriendelijke groet,
De redactie KringNieuws

